

**PUSZTAI GABRIELLA (SZERK.): A CSALÁD-ISKOLA
PARTNERSÉG SZÜLŐI SZEMPONTBÓL: VIZSGÁLATOK
HÁROM ORSZÁGBAN**

CHERD-HUNGARY, DEBRECEN, 2025. 254 OLDAL

(ISBN: 9786156012319)

– RECENZÍÓ –

KELEMEN Henrietta

A Pusztai Gabriella szerkesztésében megjelent, CHERD-Hungary kutatócsoport gondozásában készült munka kimagasló érdeme, hogy a szülői nézőpontot helyezi középpontba – egy olyan területen, amely a hazai nevelésszociológiai irodalomban eddig korlátozott figyelmet kapott. A tanulmánykötet egy három országban zajló (Magyarország, Románia és Szlovákia) átfogó oktatásszociológiai kutatás eredményeit mutatja be a szülői bevonódás sokdimenziós kérdéskörére fókuszálva.

A kötet világosan tagolt, tematikusan felépített szerkezettel rendelkezik. A kötet tizenkét fő fejezetre tagolódik, melyek mindegyike a szülői bevonódás és az iskola–család kapcsolat egy-egy aspektusát dolgozza fel. A kötet tanulmányai tematikus egységekbe rendezhetők, az alábbiakban ezek mentén kerül bemutatásra. A kötet elméleti és módszertani alapozását Pusztai Gabriella tanulmányai adják, amelyek a szülői perspektíva vizsgálatának előzményeit, a kérdőívfejlesztés folyamatát, a mintaválasztást és az adatgyűjtés sajátosságait mutatják be. A szerző hangsúlyozza, hogy a tanulói eredményesség társadalmi meghatározottsága stabil mintázatokat mutat, ugyanakkor empirikusan is igazolható, hogy az iskola és a szülők közötti együttműködés képes mérsékelni a hátrányok újratermelődését. Az eredményességi mutatók kialakítását Alter Emese tanulmánya egészíti ki, amely a szülői bevonódás és a tanulói teljesítmény kapcsolatát több objektív és szubjektív indikátor segítségével elemzi.

Az otthoni szülői tevékenységeket tárgyaló egység középpontjában Pusztai Gabriella elemzése áll, amely a szülői odafigyelést a családon belüli társadalmi tőke egyik kulcsdimenziójaként értelmezi. A tanulmány egyik fontos megállapítása, hogy az otthoni nevelési gyakorlatok intenzitása nem kizárólag a szülők iskolázottságától függ, és az alacsonyabb státusú családokban is erőteljes jövőorientált figyelem mutatható ki.

A család és az iskola közötti kapcsolattartás kérdését Pusztai Gabriella és Rusznák Anett tanulmánya vizsgálja, amely szerint a kommunikáció jellemzően egyirányú és informatív jellegű, és ritkán válik valódi párbeszéddé. Az elemzés rávilágít arra, hogy az intézményi kezdeményezőkézség

meghatározó a szülői aktivitás alakulásában. Ehhez kapcsolódik Markos Valéria és Kocsis Zsófia tanulmánya a szülői önkéntességről, amely azt hangsúlyozza, hogy az önkéntes részvétel nem spontán elköteleződés kérdése, hanem az iskola által kínált, legitimált szerepek függvénye. Az iskolai rendezvényeken való részvételt Miklódi-Simon Zsófia a művészeti, míg Kovács-Nagy Klára a sportesemények példáján elemzi, bemutatóva, hogy ezek a programok alacsony belépési küszöbű kapcsolódási pontokat kínálnak a szülők számára, különösen azoknak, akik más formákban kevésbé aktívak.

A szülők iskolai döntéshozatalban való részvételét Tódor Imre vizsgálja, hangsúlyozva az intézményvezetők szerepét abban, hogy a részvétel formális vagy érdemi marad-e. Bacskai Katinka tanulmánya az iskolai bevonódás intenzitását elemzi, kimutatva annak életkori, társadalmi és intézményi differenciáltságát. A szülői közösségek működését Demeter-Karászi Zsuzsanna tárgyalja, rámutatva arra, hogy a horizontális szülői kapcsolatok erősítése önmagában is növeli a bevonódás esélyét, ugyanakkor az iskola közösségszervező szerepe nélkül ezek a kapcsolatok ritkán alakulnak ki.

A szülői bevonódást akadályozó tényezőket Hrabéczy Anett és Bacskai Katinka tanulmányai elemzik. Eredményeik szerint a részvétel hiánya elsősorban nem érdektelenségből, hanem időhiányból, bizonytalanságból és korábbi negatív tapasztalatokból fakad. Az alulreprezentált csoportokra fókuszáló fejezetekben Fényes Hajnalka és Csák Zsolt az apák bevonódását, Ceglédi Tímea a roma és nem roma családok közötti kulturális találkozásokat, míg Hrabéczy Anett és Sávai-Átyin Regina a sajátos nevelési igényű tanulók szüleinek helyzetét vizsgálja. Ezek az elemzések egyértelművé teszik, hogy a bevonódás hiánya strukturális okokra vezethető vissza, és nem egyéni kudarcértelmezések mentén ragadható meg.

A kötet záró egységében Csók Cintia tanulmánya az iskolai segítő munkatársak szerepét emeli ki, akik közvetítőként képesek erősíteni az iskola és a család közötti bizalmat. Pusztai Gabriella összegző tanulmánya empirikusan is alátámasztja, hogy az iskola által ösztönzött szülői részvétel nemcsak a bevonódás mértékét növeli, hanem közvetve a tanulói eredményességre is hatással van.

A kötetben olvasható tanulmányok tehát átfogó, empirikusan megalapozott képet adnak a család–iskola partnerség működéséről, különös tekintettel a társadalmi egyenlőtlenségek kontextusára. A kötet erőssége a koncepcionális koherencia és a sokdimenziós megközelítés, miközben egyes területeken – például a tanulmányok közötti módszertani párbeszéd erősítésében – további lehetőségek is kínálkoznának. A tanulmányokat követően a kötet gazdag hazai és nemzetközi szakirodalmat sorakoztat fel, majd ismerteti a kötetben szereplő tanulmányok szerzőit, amely növeli a hitelességet, elősegíti az olvasói tájékozódást és kapcsolatépítést, valamint láthatóvá teszi a kutatói munkát és intézményi háttérét.

A kötet utolsó fejezetében felsorolásra kerülnek a sorozat korábbi köteteit, amely lehetőséget ad az olvasónak arra, hogy a témához kapcsolódó korábbi kutatásokat is megismerje, és kontextusba helyezze a jelen kötet eredményeit. Ez egyúttal a kutatási folyamat folytonosságát és fejlődését is láthatóvá teszi.

A kötet mindenekelőtt hasznos olvasmány lehet pedagógusok, iskolavezetők, oktatáspolitikai döntéshozók, valamint a nevelésszociológia és oktatáskutatás iránt érdeklődő szakemberek számára. Tematikai gazdagsága, empirikus megalapozottsága és a gyakorlati szempontokat is figyelembe vevő megközelítése egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy kiemelkedjen a hasonló tárgyú munkák közül. A szerkesztő előszavában megfogalmazott remény – miszerint a kötet szemléletformáló hatással bírhat az oktatás különböző szereplőire – megalapozottnak és hitelesnek tűnik a bemutatott eredmények tükrében.

Forrás

Pusztai, G. (Ed.). (2025). *A család-iskola partnerség szülői nézőpontból: Vizsgálatok három országban*. CHERD-Hungary.

Szerző:

Kelemen Henrietta, Debreceni Egyetem, Debrecen; Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad;

e-mail: kelemen.henrietta2021@gmail.com